КИРИЛО - МЕТОДИЕВСКИ
НАУЧЕН ЦЕНТЪР - БАН
Вх. № 12340-05-05
Дата 22.10.2026

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Маргарет Димитрова

за конкурса за заемане на академичната длъжност **„доцент“** в област на висшето образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление **2.1. Филология,** обявен в ДВ бр. 61/03.07.2026 г.

за нуждите на

Кирило-Методиевския научен център, Българска академия на науките

Единственият кандидат в този конкурс има респектираща научна биография и кандидатства с научна продукция, отговаряща напълно на профила на секцията „Кирило-Методиево книжовно наследство“ в Кирило-Методиевския научен център. Научните му публикации надхвърлят наукометричните изисквания за академичната длъжност „доцент“ – както по брой и качество, така и по броя на цитирането им от различни учени у нас и в чужбина. Като се има предвид тясната палеославистична сфера, в която са тези публикации, широтата на цитиранията е внушителна. Ще добавя, че той владее английски, немски, руски и древните езици: латински, старогръцки и старобългарски и има опит в работа със средновековния латински и Nea Latina, както и с гръцки от ранния християнски и от византийския период.

Познавам д-р Илиев като още като студент в магистърската програма по старобългаристика в Софийския университет, в която той бе мой дипломант. Още тогава той прояви качества на трудолюбив, любознателен, задълбочен, отговорен млад човек, който изпитва радост от научни занимания със стари текстове и който умее да работи в научна среда. Тъй като той имаше отлична подготовка от Националната гимназия по древни езици и култури и от бакалавърската програма по класическа филология в Софийския университет, той се справи отлично и със специфичните дисциплини в палеославистичната магистърска програма и разшири знанията си върху историята на българския език, средновековните славянски ръкописи и върху използването на старобългарския книжовен език с други типове правопис сред южните и източните славяни. Магистърската му теза, по идея на проф. Лилия Илиева, бе върху латинските преводи на житията на св. Петка и св. Йоан Рилски от св. Патриарх Евтимий по ранните им печатни версии. Макар че до този момент Иван Илиев бе

работил предимно с антични латински текстове, той отлично се справи с латинския на католическата църква от XVII и XIX в. В тезата си той прояви блестящи качества на изследовател – прецизност, задълбоченост, любознателност.

Така поставеният фундамент бе значително разширен, обогатен и преосмислен в книгата му „Жития на български светци в латинската традиция“ (2020), 225 стр., издадена по проекта „Гутенберговата революция и българите“, ръководен от проф. Илиева и финансово подкрепен от Фонд „Научни изследвания“, 224 стр. (ДН 10/9, 2016–2020). Днес тази книга претърпя второ, допълнено издание, 283 стр. (2026, ISBN 978-619-284-033-4), в което са внесени множество промени и допълнения – не само в обема, но и в интерпретациите. Отчетени са най-новите открития и проучвания върху славянската палеотипия и връзките на българите с католическия свят. Проучени са екземплярите на Молитвослова на Божидар Вукович и е използван един непроучен досега екземпляр в Пловдивската библиотека „Иван Вазов“ за Житието на св. Петка в него, проследена е историята на старопечатния пролог, в който влиза Житието на св. Йоан Рилски. Освен отличните анализи на славянските текстове и латинските преводи, Иван Илиев чертае широка картина на културния контекст, в който са отпечатани житията и са направени преводите на латински. Той дискутира католическите мисии сред българите през XVII век и ролята на Петър Богдан Бакшич, вероятно вдъхновил Левакович да направи превода на житието на св. Петка на латински. Освен това детайлно проследява дейността и ролята на йезуитите Иван Гагарин и Иван Мартинов (превел на латински житието на св. Йоан Рилски) в контекста на културните връзки на католическа Европа с Руската империя през XIX век.

Висока научна стойност има книгата на Иван Илиев, посветена на непроучен старобългарски превод на един нелек ранен тълковен текст, на Иполит Римски върху библейската книга на пророк Даниил: „Тълкуването на Книга на пророк Даниил от Иполит Римски в старобългарски превод“ (2017), 628 стр. Книгата е базирана на докторска дисертация на Иван Илиев, но е значително разширена, като е включено проучването на нови източници за разпространението на Иполитовото тълкувание в по-късната славянска книжнина. Чрез подробния и вещ анализ на славянските и гръцките ръкописи, на преводаческите техники, на езиковите особености, се осветляват нови страни на книжовното дело по време на Първото българско царство и на рецепцията на коментарната литература върху Стария завет в славянска среда.

Многобройни са публикациите на Иван Илиев в авторитетни периодични издания и научни сборници: той е представил в документите по конкурса 9 студии (1 в съавторство) и 11 статии (2 в съавторство), написани на български или английски, една на немски. Белег на научна зрялост и на интелектуално любопитство е фактът, че те са в различни полета на диахронното филологическо знание, анализирани са различни текстове, приложени са различни методи. Когато анализира средновековни български преводи от гръцки, той винаги проучва спецификите в разпространението на даден текст в гръцките ръкописи, издирва преписите, гръцки и славянски, прави текстологично проучване и след това пристъпва към анализа на синтактичните и лексикалните преводачески избори, като контекстуализира преводи в съответната епоха, очертавайки основните книжовни тенденции. Значими са приносите му не само върху изследването на старобългарския превод на Иполитовите коментари върху Книга на пророк Даниил, но и на Словото за антихриста, текста за Сусана, Еклисиаст. Трябва да подчертая, че Иван Илиев работи с големи и трудни християнски текстове, каквато е тълковната литература, и с множество преписи. Ще допълня, че публикациите му показват, че той владее отлично методите на анализ на библейските цитати в средновековните български преводи, на изработване на двуезични речници с високо качество и на проучване на лексикални единици, които назовават важни понятия и символи в християнската книжнина.

Сред безспорните му успехи ще откроя две от най-новите му студии: 1) „*Cedrus libani*: in the Bible, the Prophet Isaiah, the Homily de *Christo et Antichristo* by Hippolytus of Rome and in the Old Slavonic sources.“ *Scripta & e-Scripta* 25 (2025): 361–392, в която той проследява присъствието на ливанския кедър в библейската и в екзегетичната литература на гръцки и в средновековната славянска книжнина. В анализите му проличава не само високата му филологическа подготовка, но и познаването на интертекстуланите връзки, теоложките интерпретации и образност в ранната християнска екзегеза и в нейната рецепция в българска среда; 2) „The Book of Daniel, included in the Chronicle of Johannes Zonaras, No 105 from the Zograf monastery (Preliminary notes).“ *Scripta & e-Scripta* 23 (2023): 231–260. Авторът съпоставя известните му преводи на Книга на пророк Даниил от Септуагинта на старобългарски книжовен език с версията в рамките на *Хрониката* на Йоан Зонара в ръкопис № 105 (пазен в библиотеката на Зографската света обител), който се смята

за автограф на Константин Костенечки. С вещина са откроени специфики на преработката на структурно, лексикално и стилово ниво.

Кандидатът в този конкурс има публикации и извън полето на медиевистиката, например върху стихотворенията на Катул за Лесбия, върху произхода и семантичния развой на думи, назоваващи основни понятия, свързани с образованието и възпитанието, основно в английски и български и в класическите езици. Висока оценка заслужава преводът му от латински на един много важен християнството текст – дневника на Етерия/ Егерия ***Peregrinatio ad Loca Sancta,*** издаден от УИ „Св. Климент Охридски“ (2019). Широките познания и интереси и способността му да концептуализира голям материал личат в многобройните му енциклопедични статии, публикувани онлайн в Scripta bulgarica, които са много полезни при работа със студенти.

Иван Илиев има богат опит в преподаването на ученици и на студенти. Лекциите му в общия ни курс (2026) върху названия на растения в средновековни български текстове бяха съобразено с най-новите методически тенденции, предизвикаха интерес у студентите и ги подтикнаха към самостоятелна работа. Затова смятам, че той ще е изключително полезен на екипа на Кирило-Методиевския център не само с високата си и широка научна експертиза, но и преподавателските му умения ще допринесат за образователната програма на Центъра.

С една дума, кандидатът за академичната длъжност „доцент“ изпълнява напълно изискванията за заемане на тази длъжност съгласно Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в КМНЦ – БАН (чл. 2, ал. 4.3), както и задоволява и надхвърля минималните национални изисквания за заемане на тази длъжност по чл. 2б, ал. 1 от ЗРАСРБ.

В заключение, като имам предвид безспорните научни постижения на д-р Иван Илиев, широките му познания и отлично овладяна научна методология при проучване на старото книжовно наследство (не само българско) и опита му на преподавател, без всякакво съмнение ще гласувам той да заеме академичната длъжност „доцент“ в Кирило-Методиевския научен център, Българска академия на науките.

22 октомври 2026

София